

Orimattilan kunta
kirjaamo@orimattila.fi

Viite: Lausuntopyyntö 30.12.2025

Asia: Uudenkartanon osayleiskaavan luonnos, Orimattila

Hankkeessa laaditaan Uudenkartanon osayleiskaava Pakaan ja Uudenkartanon alueelle noin kuusi kilometriä Orimattilan keskustaajamasta kaakkoon. Suunnittelualue on noin 245 hehtaarin laajuinen ja pääosin maatalouskäytössä olevaa aluetta, jolla ei ole ennestään yleiskaavaa. Kaavan ensisijaisena tavoitteena on osoittaa maa- ja metsätalousalueelle energiahuollon alue, joka varataan aurinkoenergian tuotantoon sekä sähköenergian varastointiin, ja sovittaa tämä käyttötarkoitus yhteen muun maankäytön kanssa. Osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena siten, että sitä voidaan käyttää suoraan rakentamisluvan perusteena; kaavoitukseen on siirrytty sen jälkeen, kun aurinkovoimahanketta koskevat aiemmat suunnittelutarveratkaisu ja rakennuslupa kumottiin valitusprosessissa.

Hankkeesta on pidetty aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu 2.10.2025.

Lahden museot/Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo lausuu luonnosvaiheen aineistosta (kaavaluonnos ja -selostus 18.11.2025; Nosto Consulting Oy) pyydettyä lausuntonaan seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Asiakohdan suunnittelualueen muinaisjäännettiedot ovat ajan tasalla. Kaava-alueen arkeologinen inventointi on tehty 2023 (T. Jussila & T. Kuljukka, *Orimattila Pakaan Aurinkovoimalan suunnittelualueen arkeologinen inventointi*, Mikrolitti Oy 2023). Museo on arvioinut raportin ja todennut selvityksen olevan riittävä ja täyttävän Museoviraston määrittelemät laatukriteerit. Alueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) suojaamia muinaisjäänneksiä. Tarvetta muinaisjäännettietojen päivittämiseksi ei tällä hetkellä ole.

Museolla ei ole asiakohdan kaavahankkeesta huomautettavaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunniteltu aurinkovoimala-alue sijoittuu suurelta osaltaan maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle kohdenimellä *Pakaan kulttuurimaisema* (MaMa 2024). Hankealue sijaitsee maisema-alueen pohjoisosassa, käsittäen kokonaisuudessaan 6 % maisema-alueesta. Päijät-Hämeen maakuntakaavassa (2014) maakunnallisesti arvokkaiksi maisemiksi määritellyjä alueita koskee suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kehittämisessä ja hyödyntämisessä on vaalittava alueen keskeisiä erityispiirteitä ja omaleimaisuutta sekä huomioitava kokonaisuuden kannalta merkittävien maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilyminen.*

Orimattilan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä (KUKUSE 2005) suunnittelualue sijoittuu luoteisosiltaan *Uusikartanon* paikallisesti arvokkaalle rakennetun kulttuuriympäristön alueelle. KUKUSE-inventoinnin mukaan hankealueella sijaitseva, klassistisia piirteitä omaava Lehtolan päärakennus on toteutettu mahdollisesti 1930-luvulla. Rakennuksen pihapiiriin on inventoinnin mukaan kuulunut lisäksi karjasuoja, sauna ja kuivuri.

Museo on antanut hankkeen suunnittelutarveratkaisuun lausunnot 31.8.2023 ja 10.11.2023. Viimeisimmän lausunnon jälkeen hankkeessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Hanketta varten on toteutettu maisemaselvitys ja havainnekuvat (FCG Oy; 2023). Kaavahankkeen aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa museo on pyytänyt täydentämään maisemaselvitystä tiedoilla valmisteluvaiheessa olevaa, Päijät-Hämeen maakuntakaavaa 2060 varten laadituista rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman taustaselvityksistä (MARY 2024 ja MaMa 2024). Lausuntopyyntöä aineistossa olevaa maisemaselvitystä ei ole päivitetty vuoden 2023 jälkeen. Tietoja tulee päivittää mm. kappaleiden 2.5. Selvitysalueen maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä kappaleen 2.6. Selvitysalueen paikallisesti arvokkaat kohteet -osilta. Museon käytössä olevaa kulttuuriympäristön tietokantaa Collectea voi hyödyntää mm. paikallisesti arvokkaiden kohteiden osalta. Lisätietoa tietokannan käytöstä saa museon henkilökunnalta.

Maisemaselvityksessä ei ole inventoitu hankealueelle sijoittuvaa rakennuskantaa, jolloin museo ei voi ottaa kantaa niiden suojelutarpeisiin tai -merkintöihin. Museo esittää harkittavaksi hankealueen rakennuskannan kevyttä inventointia esimerkiksi kaavaselostukseen, jolla selvitetään kohteiden mahdolliset arvot.

Maisemaselvityksen liitteenä olevat havainnekuvat osoittavat, että suurimmat maisemalliset vaikutukset ovat havaittavissa kuvauspisteiden 3 ja 4, eli Uudenkartanontien ja Lempiahontien kohdilla. Havainnekuvassa 3 Lehtolan päärakennus näkyy paneeleiden takaa, mutta kauempana pellonreunassa sijaitsevat Lähteenmäen ja Pajamäen pihapiirit jäävät näkymättömiin. Havainnekuvassa Lempiahontien osalta etäisyyttä lähimmille paneeleille on n. 20 m, ja paneelit hallitsevat tienvarsinäköymää.

Maisemaselvityksen mukaan hankkeen vaikutukset maiseman arvoalueelle jäävät melko vähäisiksi, johtuen hankealueen sijainnista suhteessa koko maisema-alueeseen. Hankkeen vaikutukset ovat ennen kaikkea maisemallisia ja vaihtelevat riippuen katselusuunnasta. Edelleen selvityksen mukaan aurinkopaneelien aiheuttamat vaikutukset jäävät paikallisiksi, suurimpien vaikutusten osuessa hankealueen luoteisosiin, jonne sijoittuvat yhtenäisimmät peltoalueet. Museon näkemyksen mukaan hankealueen luoteisosassa aurinkopaneeleista johtuva muutos paikallisesti arvokkaalle rakennetulle kulttuuriympäristölle ja maisemakuvalle on merkittävä, sillä ne muuttavat maalaismaisemasta teknologisemman.

Lausuntomateriaalin aineistossa olevan vihersuunnitelman (2023/FCG) mukaan hankealueen maisemavaikutuksia lievennettäisiin puu- ja pensasistutuksilla. Puuston osalta käytettäisiin alueella nykyisinkin kasvavia puulajeja. Museon aiemmissa lausunnoissaan antamat kommentit maisemavaikutusten lieventämistoimpiteistä liittyen aurinkopaneelien sijoittamiseen ja karsimiseen on edelleen huomioitava.

Kaavaluonnokseen maiseman arvoalue on merkitty rasteroinnilla. Merkinnän määräystä museo täydentäisi seuraavasti:

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Merkinnällä on osoitettu Pakaan kulttuurimaisema-alue (MaMa 2024). [...] Alueella tapahtuvan rakentamisen on sovelluttava arvokkaaseen maisema-alueeseen.

Museolla ei ole Uudenkartanon osayleiskaavan valmisteluvaiheeseen muuta huomautettavaa.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Liisa Koskelainen

arkeologi Kimmo Kyllönen

rakennustutkija Satu Taivaskallio

Tiedoksi: Museovirasto, Lupa- ja valvontavirasto